

"DOĞRULUĞU KANITLANMAMIŞ KANSER TEDAVİLERİ"

Kanserli bir hastanın "mucizevi" tedavilere ilgisiz kalması ne yazık ki imkansızdır. Amerika'da geçen yıl içinde kanser teşhisi konan 965.000 kişinin yaklaşık yarısı bu hastalığa karşı sihirli bir silah bulmayı amaçlayan Milli Sağlık Enstitüsü'nün toplam araştırma bütçesi kadar harcama yapıp bu tedavilerden medet ummaktadır. Çaresizlik içindeki hastaların büyük ümitlerle, bilinçsizce yönelindikleri bu alternatifler hastanın sadece cüzdanını değil, duygularını ve sağlığını da harap edebilir. Bu nedenle eczacı veya kanserle ilgili diğer sağlık personelinin bu konuda (tedavi yolları ve uygulanması) bilgi sahibi olması gerekmektedir.

DESTEKLEYENLER, ÖNCÜLER

Bilimsel çevrelerce şarlatanlığın kibarcası olarak nitelendirilen, doğruluğu kanıtlanmamış kanser tedavilerinin plasebodan daha etkili ve daha güvenilir olduğu ispatlanamamıştır. Bu tedavileri destekleyenler genellikle, yeni bir ilacın piyasaya sürülmesinde işleyen mekanizmayı önemsemezler, baştan savarlar. İlacın etkisinin ve güvenilirliğinin ispatı uzun sürebilir, burada önemli olan hastanın iyilik halinin sürüp sürmediğidir. İlk aşama olarak İlaç-Besin Organizasyonu (FDA)'na araştırmaya dayalı yeni ilaç (IND) statüsü için başvurulur. Başvuru kabul edilirse, dikkatle kontrol edilen klinik denemeler aşamasına geçilir. Bu denemelerin de, kanıtlanmamış tedaviler gibi, etkisi ve güvenilirliği gösterilmemiştir. Fakat çalışmalar FDA tarafından sıkı bir şekilde kontrol edildiğinden hasta hakları saklıdır.

Klinik denemeler yoluyla sürekli kontrol edilse de gerçek tedavi ve kanıtlanmamış tedavileri birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Çünkü bu tedavilerin destekçileri halkın anlamayacağı bilimsel bir dil konuşup, kaypak davranıp, modern olanaklarını sergileyip, duvar dolusu çerçeveli diplomalarıyla yanıltıcı olabilirler.

Bu tür tedavilerin şüpheli yanlarının halka gösterilmesi için bazı özellikler belirlenmiştir. Sözü edilen özellikler klasik tedavi yöntemlerine de uygulanıp bi-

linçli bir kontrol sağlanabilir. Kanser tedavisi hakkında, hiçbir bilimsel yönü olmayan, basında sık sık rastlanan haberler doğruluğu kanıtlanmamış tedavileri savunanların en büyük dayanağı olmaktadır. Konumuz olan bu tedavilere daha yakından bakmak, onlara neden "mucizevi tedaviler" denildiğini anlamamızı sağlayabilir.

Kanser kompleks bir hastalık olduğundan, pek çok hastada gelişimi çok çeşitli ve tahmin edilemez şekildedir. Kendi kendine iyileşme az değildir; hastalık sessizce gelişmesini sürdürürken görünüşte yok olmuş izlenimi verebilir. Bu durumda hastanın tedavi edilmiş olduğu düşünülebilir. Plasebo etkisi de hastalığın tedavisinde rol oynayabilir, yoksa kanıtlanmamış kanser tedavisi bir istisna değildir.

Bazen klasik tedavi gören bir hasta devam eden tedavisi ile birlikte kanıtlanmamış tedaviyi de kendine uygulamaya çalışabilir. Hastada sonuçta görülen iyileşme de sadece ne olduğu belirsiz tedaviye bağlıdır.

Sonuçta, kanser korkusu toplumda çok yaygın olduğundan, kesin teşhisi doktora koydurtmaya bile gerek duymadan kendinde kanser olduğundan şüphelenen pek çok kişi de kanıtlanmamış tedavilere yönelmektedir.

KANSERİN DEĞİL TEDAVİ YÖNTEMİNİN KURBANLARI

Kanıtlanmamış kanser tedavilerine ümit bağlayan hastaların eğitimsiz belli kültür seviyesinde kişiler oldukları fikri oldukça yaygındır. Fakat araştırmalar göstermiştir ki bu hastaların çoğu lise hatta üniversite mezunudur. Akılcı davranmaları beklenen bu insanları böyle mantıksız bir yola iten neden acaba nedir? Ümitsizlik, bilgisizlik, korku, çaresizlik ve basında yer alan cazip haberler bu insanları "mucizevi" tedavilere karşı aşırı duyarlı yapmaktadır.

ÜMİTSİZLİK:

Bazı kanser türleri klasik tedaviyle bile tedavi edilemez. Böyle bir hastalığa sahip hastaya doğruluğu kanıtlanmamış da olsa önerilen bir tedavi yeni bir umut ışığı olarak görülebilir. Fakat bunun ne yazık ki sadece bir aldatmaca olduğu er geç ortaya çıkar.

BİLGİSİZLİK:

Kanser mitlerle ve yanlış algılamalarla çevrili kompleks bir hastalıktır. Ne kadar eğitilmiş olursa olsun çoğu kişi geçerli tedavi ve yararsız yaklaşımları ayıracak yeterli bilgiye sahip değildir.

KORKU:

İnsanlar kanser hakkında; ölüm, acı, kötürüm kalma, yetersizlik, vücutta görünür değişiklik ve olumsuz yönde değişmiş insan ilişkileri gibi korkulara sahiptirler. Bu nedenle çoğu kişi için bu tür yan etkiler hastalığın kendisinden daha dayanılmazdır. Buna göre, ağrısız, acısız, non-toksik tedavi yöntemlerini öneren "mucizevi tedavi" destekleyicisi, ne yapacağını bilemeyen hastanın tam aradığı kişidir.

ÇARESİZLİK:

Klasik tedavi yöntemlerini uygulayarak kendi kendinin kontrolünü elden bıraktığını hissedene hastaya, kanıtlanmamış kanser tedavisi bu kontrol hissi yeniden verir. (kendi diyetini belirleme gibi özellikleri ile) Bazı destekçiler ise tedavilerinin hastalarının davranış ve inançlarına dayandığını söylemektedirler.

Basındaki cazip haberlerle de birleşince yukarıdaki faktörler, kanserli hastaları kolay bir hedef yapmaktadır. Bu çaresiz insanlar, bu ne olduğu belirsiz tedavi yöntemlerini denemekle hiçbir şey kaybetmeyeceklerini düşünmektedirler. Özellikle yaşama şansı az hastalar için "mucizevi" tedavilerin cazibesine dayanmak oldukça güçtür. Bu yolla hastanın birkaç dolar kaybetmesi önemsizmiş gibi görünse de hayatını beklenmedik şekilde kaybetmesine yol açması durumun önemini ortaya çıkarmaktadır.

TEHLİKELER

Kanıtlanmamış kanser tedavilerinin pek çok tehlikeleri vardır. Sadece hafifletici (palyatif) tedavi gören hastalar için bu tür tedaviler gereksiz bir uğraşmadır. Fakat tedavi edilebilir kanserli hastaların % 40'ı bu "mucizevi (!)" yöntemlerin cazibesine kapılıp gereksiz yere ölümü seçmektedir.

Ne olduğu belirsiz tedaviyi denerken bir taraftan da klasik tedaviye devam etmeyi seçen hasta terapi etkileşmesine maruz kalabilir. Örneğin C vitamininin aşırı dozu metranidazol gibi radyosensitif ilaçları, dolayısıyla da radyoterapiyi inaktive edebilir. Uzun süreli lifli diyet ise kolorektal kanserin tedavisi amacıyla bağışağı alınmış hastalar için çok zararlıdır.

Kanıtlanmamış tedavilerin çoğunun tamamıyla tehlikeli olduğunu gösteren iyi bir örnek aktif madde olarak siyanid içeren "LAETRİL" dir. Araştırmalar Laetril kullanıp siyanid zehirlenmesinden ölen bir kaç kanserli hastayı ortaya çıkarmıştır.

Ayrıca immün sistemi kuvvetlendirici tedavi -ki bu diğer bir doğruluğu kanıtlanmamış tedavi yöntemidir- insan serumu fraksiyonlarının injeksiyonu ile gerçekleştirilir. Bu tedavide kullanılan örneklerin hepatit-B antijeni, HIV anti-koru açısından pozitif olduğu görülmüştür. Bunların yanında bazı özel uzun süreli ve detoksifiye edici diyetlerin, protein ve yağ içerikleri tehlikeli boyutlarda azdır. Bu durum da bünyesi zaten zayıf olan kanser hastaları için ciddi sorunlar yaratabilir. Özetle bu tür tedaviler risksiz düşünülemez.

ECZACININ ROLÜ

Sağlık hizmetlerinde bir rehber konumunda olan eczacı, sorunları hakkında doktorla konuşmak istemeyen kişilerin danışacağı ilk yetkilidir. Aşağıdaki öğütler böyle bir taleple karşı karşıya kalan eczacılara yardımcı olabilir:

* İyi bir savunma en iyi saldırıdır: Kanser, tedavisi ve hastalar üzerindeki etkileri konusunda bilgi sahibi olun. Doğruluğu kanıtlanmamış tedaviler hakkında en doğru bilginin nereden alınacağını araştırın.

* Konu ile ilgili kuruluşların çalışmaları hakkında bilgi toplayın.

* Kanıtlanmamış tedavilerin parçası olan vitaminler, bitkisel preparatlar gibi materyaller hakkında bilgi verin ve bunların kanser tedavisinde güvenilir ve etkili olmadığını vurgulayın.

* Yeni fikirlere açık olun, otoriter davranmayın. Bazı kural dışı tedaviler -eğer hasta klasik tedaviyi de uyguluyorsa- zararsız olabilir.

* Kanser tedavisi hakkında hasta ve ailesiyle anlaşılabilir bir dille konuşun.

* Kanser tedavisi konusunda hasta nasıl olsa anlamaz gibi bir tavır almayın. İlgili ve anlayışlı davranmanız hastanın saygısını ve güvenini artıracaktır.

* Hastayı, ne olduğu belirsiz tedaviler konusunda yetkili biriyle konuşup mantıklı bir karara varıncaya dek klasik tedaviye devam etmesi konusunda cesaretlendirin.

* Hastalara olabildiğince destek olun. Araştırmalar göstermiştir ki, kendileri ile ilgilenen sağlık personelinin yeterli desteği hisseden hastalar alternatif tedavilere daha az yönelmektedir.

* Kanserli hastalar ve ailelerine destek sağlayan gruplarla temasa geçin.

KANITLANMAMIŞ KANSER TEDAVİLERİNİ ELE VEREN İPUÇLARI:

* Tedavi bilimsel yayınlara değil basında çıkan doğru-yanlış haberlere ve hasta şahitliğine dayanır.

* Tedavide özel bir diyet ve yoğun vitamin kürü uygulanır.

* Tedavi tüm kanser türleri veya birden fazla hastalık için kullanılır.

* "Naturel" olarak nitelendirilen tedavinin vücudun hastalığı kendi kendine atmasına yardımcı olduğu söylenir. Zararsız olduğu ve hiçbir yan etki oluşturmadığı iddia edilir.

* Bu tür tedavileri savunan kişiler onkoloji, hatta genel tıp alanında yetkisiz kişilerdir ve anlamsız sıfatlarda (masaj, doktoru, naturopati doktoru, metafizik doktoru, biyoanalist... gibi) kendilerine ciddiyet vermeye çalışırlar.

* Tedavi gizlidir ve diğer organizasyonların tedavi materyalini test etme istekleri reddedilir.

* Tıp personeline karşı saldırılarda bulunulur. Bilimsel topluluğun gerçekten yararlı olacak tedaviyi hastalardan sakladıkları iddia edilir. Seçme özgürlüğü konusu gündeme getirilip hastalardan klasik tedavi yöntemlerini reddetmeleri istenir.

* Baş savunucular aktörler, avukatlar, milletvekilleri ve diğer tıp harici kişilerdir.

* Bu tedavi yöntemlerini uygulayan klinikler tıbbi merkezlerden uzakta, şehir dışında biriktirilir.

* Tedavi oldukça pahalıdır ve ödemenin nakit yapılması istenir.

ÖZET

Kanser tıp dünyasını şaşırtmaya, tedavisi genelde mümkün olmayan bir hastalık olmaya devam ettikçe, "doğruluğu kanıtlanmamış kanser tedavileri"